

Η μάχη της Κρήτης - Εκδηλώσεις στο Ηράκλειο και ιστορικά στοιχεία

/ [Επικαιρότητα](#)

Εκδηλώσεις για τον εορτασμό της επετείου της Μάχης της Κρήτης οργανώνει στην πόλη η Περιφερειακή Ενότητα Ηρακλείου, αύριο, Παρασκευή 21 Μαΐου. Ανάλογες δράσεις θα γίνουν σε ολόκληρο το νησί, ενώ στις 7:00 το πρωί οι καμπάνες των εκκλησιών του Ηρακλείου και των προαστίων θα σημάνουν χαρμόсуνα. Στις 8:00 θα γίνει η επίσημη έπαρση των Σημαιών των τεσσάρων κρατών: Ελλάδας, Μεγάλης Βρετανίας, Αυστραλίας, Νέας Ζηλανδίας στο Μνημείο Μάχης της Κρήτης, ενώ στις 10:30 θα ακολουθήσει επίσημη Δοξολογία στο Μητροπολιτικό Ναό του Αγ. Μηνά με προσέλευση επισήμων και Αρχών.

Για τη Μάχη της Κρήτης θα μιλήσει ο κ. Μιχαήλ Φαρσάρης, Φιλολόγος - Ιστορικός, καθηγητής του 7ου Γενικού Λυκείου Ηρακλείου.

Στις 11:00 θα γίνει Τελετή στο μνημείο της Μάχης της Κρήτης, με επιμνημόσυνη

δέηση, κατάθεση στεφάνων από τους: - Εκπρόσωπο της Κυβέρνησης, - Εκπροσώπους των Κυβερνήσεων της Μεγάλης Βρετανίας, Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας, - Εκπρόσωπους της Βουλής των Ελλήνων Βουλευτές, Ευρωβουλευτές, - Περιφερειάρχη Κρήτης, - Δήμαρχο Ηρακλείου, - Ανώτερο Διοικητή Φρουράς Ηρακλείου, ως εκπρόσωπο των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας, τήρηση ενός λεπτού σιγής στη μνήμη των νεκρών και ανάκρουση Εθνικού Ύμνου. Οι εκδηλώσεις θα κορυφωθούν στις 19:30 με επίσημη Υποστολή των Σημαιών στο Μνημείο Μάχης της Κρήτης.

Λόγω του κορωνοϊού COVID 19, η τέλεση της δοξολογίας θα γίνει σύμφωνα με τις ισχύουσες υγειονομικές διατάξεις και οι καταθέσεις στεφάνων θα πραγματοποιηθούν με περιορισμένο αριθμό ατόμων για λόγους δημόσιας υγείας και υπό την αυστηρή τήρηση των υγειονομικών διατάξεων.

Ιστορικά

Με την ονομασία αυτή έμεινε στην ιστορία η αεραποβατική επιχείρηση, που επιχείρησε η Ναζιστική Γερμανία κατά της Κρήτης στις 20 Μαΐου 1941 και η οποία έληξε δώδεκα μέρες μετά, την 1η Ιουνίου, με την κατάληψη της Μεγαλονήσου. Ήταν μία από τις σημαντικότερες μάχες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, με πολλές πρωτιές σε επιχειρησιακό επίπεδο.

Η απόφαση για την επίθεση στην Κρήτη ελήφθη από το Χίτλερ στις 25 Απριλίου 1941, λίγες μέρες μετά την παράδοση της ηπειρωτικής Ελλάδας στις δυνάμεις του Άξονα, και έλαβε την κωδική ονομασία «Επιχείρηση Ερμής» («Unternehmen Merkur»). Ήταν αμυντική και όχι επιθετική επιχείρηση, όπως αποδείχθηκε αργότερα. Οι Γερμανοί είχαν ως στόχο να εξασφαλίσουν τα νοτιοανατολικά τους νώτα, ενόψει της Επιχείρησης Μπαρμπαρόσα (Εκστρατεία στη Ρωσία) και να εξορμήσουν στη Βόρεια Αφρική, με εφελθτήριο την Κρήτη, όπως πίστευαν οι Σύμμαχοι.

Τις παραμονές της επίθεσης, οι Σύμμαχοι είχαν τακτικό πλεονέκτημα σε ξηρά και θάλασσα, ενώ οι Γερμανοί στον αέρα. Έτσι, το γερμανικό επιτελείο αποφάσισε να διεξαγάγει την επιχείρηση από αέρος με τη χρησιμοποίηση δυνάμεων αλεξιπτωτιστών σε ευρεία κλίμακα, για πρώτη φορά στην παγκόσμια στρατιωτική ιστορία. Επικεφαλής των γερμανικών δυνάμεων τέθηκε ο πτέραρχος Κουρτ Στούντεντ, 51 ετών, βετεράνος πιλότος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Είχε στη διάθεσή του 1190 αεροπλάνα (πολεμικά και μεταγωγικά) και 29.000 άνδρες

(αλεξιπτωτιστές και πεζικάριους), ενώ οι Ιταλοί θα συνεισέφεραν 3.000 στρατιώτες.

Την Κρήτη υπερασπίζονταν όσοι έλληνες στρατιώτες είχαν παραμείνει στο νησί και δυνάμεις της Βρετανικής Κοινοπολιτείας (Βρετανοί, Αυστραλοί και Νεοζηλανδοί στρατιωτικοί), που είχαν διεκπεραιωθεί από την κατεχόμενη Ελλάδα. Το γενικό πρόσταγμα είχε ο νεοζηλανδός στρατηγός Μπέρναρντ Φράιμπεργκ, 52 ετών, βετεράνος και αυτός του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Οι υπερασπιστές της Μεγαλονήσου ανήρχοντο σε περίπου 40.000, αλλά είχαν ανεπαρκή και απαρχαιωμένο οπλισμό, ιδίως οι Έλληνες.

Στην περιοχή των Χανίων είχε εγκατασταθεί ο Βασιλιάς Γεώργιος Β' και η εξόριστη Ελληνική Κυβέρνηση υπό τον Εμμανουήλ Τσουδερό. Οι Σύμμαχοι γνώριζαν με μεγάλες λεπτομέρειες το γερμανικό σχέδιο επίθεσης, αφού είχαν κατορθώσει για πρώτη φορά να σπάσουν του γερμανικό κώδικα επικοινωνιών («Επιχείρηση Αίνιγμα»). Όμως, το πλεονέκτημα αυτό δεν το εκμεταλλεύτηκαν, εξαιτίας των διαφωνιών του Φράιμπεργκ με τους ανωτέρους του στο Λονδίνο. Οι Αμερικανοί δεν είχαν εισέλθει ακόμη στον Πόλεμο.

Η γερμανική επίθεση εκδηλώθηκε στις 8 το πρωί της 20ης Μαΐου 1941, με τη ρίψη αλεξιπτωτιστών σε δύο μέτωπα: στο αεροδρόμιο του Μάλεμε και στην ευρύτερη περιοχή των Χανίων. Τα πρώτα κύματα των αλεξιπτωτιστών ήταν εύκολη λεία για τους Νεοζηλανδούς και τους Έλληνες που υπεράσπιζαν το Μάλεμε. Στις μάχες έλαβε μέρος και μεγάλος αριθμός αμάχων με ό,τι όπλο είχε στη διάθεσή του, από μαχαίρια ως όπλα από την εποχή της Κρητικής Επανάστασης.

Οι Γερμανοί δεν υπολόγισαν τη συμμετοχή αμάχων στις επιχειρήσεις

Η συμμετοχή χιλιάδων αμάχων στις επιχειρήσεις ήταν ένας παράγων που δεν είχαν υπολογίσει οι γερμανοί σχεδιαστές της επιχείρησης. Πίστευαν ότι οι Κρητικοί, γνωστοί για τα αντιμοναρχικά τους αισθήματα, θα υποδέχονταν τους Γερμανούς ως ελευθερωτές. Μία ακόμη λανθασμένη εκτίμηση της γερμανικής αντικατασκοπείας υπό τον ναύαρχο Βίλχελμ φον Κανάρις ήταν ο αριθμός των μαχητών στην Κρήτη, τους οποίους υπολόγιζαν σε μόνο 5.000 άνδρες.

Στις 4 το απόγευμα της 20ης Μαΐου ένα νέο κύμα αλεξιπτωτιστών έπεσε στο Ρέθυμνο και μία ώρα αργότερα στο Ηράκλειο. Τώρα, οι μάχες διεξάγονταν σε τέσσερα μέτωπα: Χανιά, Μάλεμε, Ρέθυμνο και Ηράκλειο. Η πρώτη μέρα της Μάχης της Κρήτης έληξε με μεγάλες απώλειες για τους Γερμανούς και αβέβαια έκβαση. Ο διοικητής των γερμανικών δυνάμεων, πτέραρχος Κουρτ Στούτεντ, απογοητευμένος από την εξέλιξη των

επιχειρήσεων, σκέφθηκε ακόμη και την αυτοκτονία, αναλογιζόμενος την υπόσχεση που είχε δώσει στον Φύρερ για μια εύκολη νίκη. Το βράδυ της ίδιας μέρας, μετά από μεγάλες περιπέτειες, ο βασιλιάς Γεώργιος Β' και η εξόριστη ελληνική κυβέρνηση μεταφέρθηκαν με βρετανικό πολεμικό στην Αίγυπτο.

Από τα ξημερώματα της 21ης Μαΐου οι μάχες συνεχίσθηκαν με ιδιαίτερη σφοδρότητα και στα τέσσερα μέτωπα. Οι Γερμανοί επικεντρώθηκαν στην κατάληψη του αεροδρομίου του Μάλεμε, όπως ήταν ο πρωταρχικός τους στόχος και τα κατάφεραν προς το τέλος της ημέρας. Επωφελήθηκαν από την ασυνεννοησία στις τάξεις των Συμμάχων, αλλά υπέστησαν και πάλι μεγάλες απώλειες. Ανάμεσα στους γερμανούς αλεξιπτωτιστές που κατέλαβαν το Μάλεμε ήταν μια μεγάλη προσωπικότητα του αθλητισμού και της πυγμαχίας, ο πρώην παγκόσμιος πρωταθλητής βαρέων βαρών Μαξ Σμέλινγκ, 36 ετών, που έφερε το βαθμό του δεκανέα.

Η κατάληψη του αεροδρομίου ήταν στρατηγικής σημασίας για την εξέλιξη των επιχειρήσεων. Οι Γερμανοί άρχισαν να μεταφέρουν μεγάλες δυνάμεις από την Ελλάδα και με τον σύγχρονο οπλισμό που διέθεταν ήταν θέμα χρόνου η κυριαρχία τους στη Μεγαλόνησο. Στις 28 Μαΐου οι Γερμανοί είχαν απωθήσει τις συμμαχικές δυνάμεις προς τα νότια, καθιστώντας τον αγώνα τους μάταιο. Έτσι, το Λονδίνο αποφάσισε την απόσυρση των δυνάμεων της Κοινοπολιτείας από την Κρήτη και τη μεταφορά τους στην Αίγυπτο. Όσες μονάδες δεν τα κατάφεραν, παραδόθηκαν στους Γερμανούς. Πολλοί Έλληνες μαχητές και μαζί τους 500 Βρετανοί ανέβηκαν στα απρόσιτα βουνά της Κρήτης για να συνεχίσουν τον αγώνα. Την 1η Ιουνίου, με την παράδοση 5.000 μαχητών στα Σφακιά, έπεσε η αυλαία της Μάχης της Κρήτης.

Οι απώλειες για τους Συμμάχους ήταν: 3.500 νεκροί, 1.900 τραυματίες και 17.500

αιχμάλωτοι. Οι Γερμανοί, σύμφωνα με δικά τους στοιχεία, είχαν 3.986 νεκρούς και αγνοούμενους, 2.594 τραυματίες, ενώ έχασαν 370 αεροπλάνα. Σύμφωνα, όμως, με συμμαχικούς υπολογισμούς, οι γερμανικές απώλειες ξεπέρασαν τις 16.000.

Η Μάχη στην Κρήτη ονομάστηκε και «Νεκροταφείο των γερμανών αλεξιπτωτιστών», εξαιτίας των μεγάλων απωλειών τους, γεγονός που ανάγκασε τον Χίτλερ να διατάξει τον τερματισμό κάθε αεραποβατικής επιχείρησης στο μέλλον. Από την πλευρά τους, οι Σύμμαχοι εντυπωσιάστηκαν από τις μεγάλες δυνατότητες των αλεξιπτωτιστών στη μάχη και δημιούργησαν τις δικές τους αεραποβατικές δυνάμεις.

80 χρόνια μετά ο Συνταγματάρχης Γεώργιος Λόης θυμάται

Ο κ. Γεώργιος Λόης, συνταγματάρχης ε.α. των τεθωρακισμένων, με την ευκαιρία των 80 χρόνων της επετείου από τη Μάχη της Κρήτης, αναφέρει χαρακτηριστικά στο Αθηναϊκό-Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων:

«Κατά τη διάρκεια της μνημειώδους μάχης της Κρήτης (20 Μαΐου-1 Ιουνίου 1941) διακρίθηκε ιδιαίτερα το 28ο Νεοζηλανδικό Τάγμα Πεζικού, το οποίο αποτελείτο από ιθαγενείς Μαορί αξιωματικούς και στρατιώτες σχεδόν στο σύνολό του. Οι αυτόχθονες εθελοντές από τις νήσους της μακρινής Νέας Ζηλανδίας έλαβαν το βάπτισμα του πυρός πρωταρχικά στην ηπειρωτική Ελλάδα, αντιμετωπίζοντας με αξιοθαύμαστο σθένος τα γερμανικά στρατεύματα κατά τον υποχωρητικό ελιγμό της Βρετανικής Εκστρατευτικής Δύναμης. Ωστόσο, έμελλε να εδραιώσουν τη φήμη τους ως ατρόμητοι πολεμιστές στο μαρτυρικό κρητικό έδαφος».

Μάχες εκ του συστάδην στο Μάλεμε

«Από την έναρξη της αεροπορικής γερμανικής εισβολής στη μεγαλόνησο την 20η Μαΐου 1941», τονίζει ο κ. Λόης, «οι υπερήφανοι Μαορί εκκαθάρισαν αποτελεσματικά πλείστους θύλακες επίλεκτων Γερμανών αλεξιπτωτιστών στην ευρύτερη περιοχή του Πλατανιά Χανίων. Στις 22-23 Μαΐου το τάγμα τους συμμετείχε στην απεγνωσμένη συμμαχική αντεπίθεση στον τομέα του αεροδρομίου Μάλεμε. Οι Νεοζηλανδοί αυτόχθονες πολέμησαν με παραδειγματική γενναιότητα, αγωνιζόμενοι αρκετές φορές με πείσμα εκ του συστάδην και κραυγάζοντας τις παραδοσιακές πολεμικές ιαχές τους, προκαλώντας κυριολεκτικά τον τρόμο στις τάξεις του εχθρού. Αν και προσπάθησαν να ανταπεξέλθουν στην αποστολή τους με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, ενεργώντας μέσα σε χαοτικές συνθήκες, εντούτοις διατάχθηκαν να υποχωρήσουν από το Μάλεμε, παρά τη θέλησή τους να συνεχίσουν την επιχείρηση κατάληψης του αεροδρομίου».

Στην 42η Οδό με εφ' όπλου λόγχη...

«Στις 27 Μαΐου 1941», όπως αναφέρει ο κ. Λόης, «το 28ο Τάγμα πρωτοστάτησε στη συγκλονιστική αναμέτρηση της 42ης Οδού (σημερινή οδός Τσικαλαριών), συμπαρασύροντας και τις γειτονικές Νεοζηλανδικές και Αυστραλιανές μονάδες. Απέναντι στην επιτιθέμενη εχθρική δύναμη, οι ενθουσιώδεις Μαορί στρατιώτες τοποθέτησαν με ψυχραιμία τις ξιφολόγχες στα τυφέκιά τους και διενέργησαν ορμητική έφοδο με απaráμιλλο θάρρος και με εκκωφαντικές ιαχές, διαλύοντας κυριολεκτικά τους Γερμανούς Ορεινούς Κυνηγούς. Μάλιστα, πριν την εφόρμηση, αρκετοί εξ' αυτών σηκώθηκαν αγέρωχα από τις θέσεις μάχης τους και εκτέλεσαν τον πολεμικό χορό χάκα, κραδαινοντας τον οπλισμό τους για λίγα δευτερόλεπτα, ενώ οι αντίπαλοί τους κοιτούσαν εμβρόντητοι. Αυτή η παροδική συμμαχική νίκη καθυστέρησε σημαντικά τη γερμανική προέλαση, παρέχοντας τον απαιτούμενο χρόνο στους σχηματισμούς της Βρετανικής Κοινοπολιτείας να αρχίσουν την απόσυρσή τους με σχετική ασφάλεια από την περιοχή της Σούδας προς τα νότια παράλια της Κρήτης».

Η διαφυγή από τα Σφακιά

«Τις επόμενες ημέρες, το κύριο σώμα των Νεοζηλανδών αυτοχθόνων ακολούθησε το καθορισμένο δρομολόγιο αποχώρησης, διασχίζοντας τα δύσβατα Λευκά Όρη απολύτως συντεταγμένα με τερματικό σταθμό τη Χώρα Σφακίων, όπου ανέμεναν τα βρετανικά πολεμικά πλοία εκκένωσης. Παράλληλα, ένα κλιμάκιο της μονάδας συγκρότησε το τμήμα οπισθοφυλακής των συμμαχικών στρατευμάτων, καλύπτοντας με επιτυχία την υποχωρητική ενέργειά τους. Οι ακατάβλητοι Μαορί αναχώρησαν σε δύο τμήματα την 31η Μαΐου και την 1η Ιουνίου 1941 για το λιμάνι της Αλεξάνδρειας της Αιγύπτου, αφήνοντας στην Κρήτη έναν βαρύ φόρο αίματος 84 νεκρών, ενώ άλλοι 71 άνδρες συνελήφθησαν αιχμάλωτοι».

Πέραν πάσης αμφιβολίας, υπογραμμίζει ο κ. Γεώργιος Λόης, «οι πολεμιστές Μαορί επέδειξαν ύψιστο μαχητικό πνεύμα, υπερασπιζόμενοι με περισσή αυταπάρνηση την κρητική γη ενάντια στους Γερμανούς εισβολείς, ευρισκόμενοι χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από τις πατρογονικές εστίες τους. Ταυτόχρονα, με την αρειμάνια στάση τους εκμηδένισαν τις φυλετικές προκαταλήψεις του ναζιστικού κατεστημένου, ενώ διέσωσαν και την τιμή των βρετανικών όπλων στη μάχη της Κρήτης. Το ηρωικό πέρασμα τους δεν πρόκειται να λησμονηθεί, καθώς συνάδει απόλυτα με τη μαχητική παράδοση των Κρητικών και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της μακραίωνης ιστορίας της λεβεντογέννας μεγαλονήσου».

Ο Θεός του Πολέμου ήταν Μαορί...

Ακόμα και σήμερα δεν έχει μελετηθεί επαρκώς η σημασία της προσφοράς των αυτοχθόνων Μαορί, με καταγωγή από τη μακρινή Νέα Ζηλανδία, την Πολυνησία και τα νησιά Κούκ, στις πολεμικές επιχειρήσεις του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Όταν αυτός τελείωσε το 1945, το 28ο Τάγμα Μαορί ήταν η πιο ένδοξη και πλέον παρασημοφορημένη μονάδα των Νεοζηλανδικών ενόπλων δυνάμεων. Συνολικά 16.000 ιθαγενείς Μαορί κατατάχθηκαν και στα τρία όπλα, από τις αρχές μέχρι το τέλος του πολέμου. Από αυτούς περίπου 3.600 υπηρέτησαν με το 28ο Τάγμα από το 1940 έως και το 1945, από τους οποίους 649 σκοτώθηκαν σ' επιχειρήσεις, λίγο παραπάνω από το 10% των 6.068 Νεοζηλανδών που έχασαν την ζωή τους μαχόμενοι με το 2ο Νεοζηλανδικό Εκστρατευτικό Σώμα, στην Ελλάδα, στην ηπειρωτική Ευρώπη και την Μ. Ανατολή.

Οι σκληραγωγημένοι αυτοί αυτόχθονες είχαν και έναν άλλο λόγο να πολεμήσουν τον Ναζισμό: Για τους χιτλερικούς, οι Μαορί δεν ήταν καν άνθρωποι, αλλά βρίσκονταν σε μια άλλη κατηγορία, στους «υπανθρώπους», μαζί με τους Ρώσους και τους αθίγγανους.

Στη Κρήτη μπορεί να πήραν το βάπτισμα του πυρός, πολέμησαν όμως αργότερα και τον Ρόμελ στις μάχες του Ελ Αλαμείν. Όταν στις 13 Μαΐου 1943 το μέτωπο του Άξονα στη Βόρειο Αφρική κατέρρευσε με την παράδοση 238.000 Γερμανών και Ιταλών στρατιωτών στις συμμαχικές δυνάμεις, διέσχισαν σ' ένα ομηρικό ταξίδι 3.000 χλμ. την ενδοχώρα μέχρι την Αίγυπτο. Στους δεκαοκτώ μήνες πολέμου στην έρημο ο θρύλος των Μαορί είχε ξεπεράσει σε φήμη όλες τις μάχιμες μονάδες της 8ης Στρατιάς.

Τον Οκτώβριο του 1943 αποβιβάζονται στην Ιταλία. Η χώρα έχει παραδοθεί στους Συμμάχους, όχι όμως και οι Γερμανοί. Πολεμούν στη μάχη του Μόντε Κασσίνο στις αρχές του 1944, σε μια από τις αιματηρότερες συμπλοκές, όπου από τους 200 άνδρες δύο λόχων είχαν σκοτωθεί ή τραυματιστεί οι 128.

Τον Απρίλιο του 1945, τελευταίο μήνα των εχθροπραξιών στην Ευρώπη καταδιώκουν τους τελευταίους Γερμανούς σε ιταλικό έδαφος. Το τέλος του πολέμου τους βρίσκει στην Τεργέστη. Θα περάσουν άλλοι επτά μήνες μέχρι να επιστρέψουν στη Ν. Ζηλανδία.

Στις επιχειρήσεις στην Ιταλία οι Μαορί έχασαν 230 άνδρες και 887 τραυματίστηκαν.

Σύμφωνα με τα λόγια του Νεοζηλανδού στρατηγού Μπέρναρντ Φράιμπεργκ

διοικητή των συμμαχικών δυνάμεων στην Μάχη της Κρήτης, «κανένα τάγμα πεζικού δεν είχε πιο διακεκριμένο ρεκόρ ή ενεπλάκη σε περισσότερες μάχες, ή αλλοίμονο να έχει τόσες μεγάλες απώλειες, όσο το Τάγμα των Μαορί».

Πηγές: patris.gr, sansimera.gr, ΑΠΕ/ΜΠΕ